

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Σύστημα κοινοτικού οικολογικού σήματος»

COM(2008) 401 τελικό — 2008/0152 (COD)

(2009/C 218/11)

Στις 11 Σεπτεμβρίου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 175, παράγραφος 1, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα το:

«Σύστημα κοινοτικού οικολογικού σήματος»

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 28 Ιανουαρίου 2009 με βάση την εισηγητική έκθεση της κ. GAUCI.

Κατά τη 451η σύνοδο ολομελείας της, της 25ης και 26ης Φεβρουαρίου (συνεδρίαση της 26ης Φεβρουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 157 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Το ευρωπαϊκό οικολογικό σήμα πρέπει να παραμείνει προαιρετικό μέσο. Ο προαιρετικός χαρακτήρας του συστήματος επιτρέπει τον καθορισμό υψηλών και φιλόδοξων προτύπων όσον αφορά τα κριτήρια, τα οποία καθιστούν δυνατή την προώθηση αποκλειστικά προϊόντων και υπηρεσιών με υψηλές περιβαλλοντικές επιδόσεις.

1.2 Η ΕΟΚΕ εμμένει στην άποψη ότι η διαχείριση του εν λόγω συστήματος πρέπει να βελτιωθεί, κατά τρόπον ώστε να λειτουργήσει με πιο επιχειρηματικό τρόπο.

1.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι πρέπει να αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός των ομάδων προϊόντων καθώς και των κατόχων άδειας.

1.4 Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η καθιέρωση ενός οικολογικού σήματος για όλα τα προϊόντα τροφίμων, νοπιά και επεξεργασμένα, θα αποτελούσε το πρώτο βήμα προς τη δημιουργία μιας πραγματικής οικολογικής αλυσίδας τροφίμων. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ωστόσο ότι το οικολογικό σήμα για τα τρόφιμα πρέπει να παρέχεται, μόνον εφόσον λαμβάνεται υπόψη όλος ο κύκλος ζωής του προϊόντος. Δεν συνάγεται με σαφήνεια από την πρόταση ποιοι είναι οι τύποι τροφίμων, που σύμφωνα με την Επιτροπή, θα συμπεριληφθούν στον κανονισμό.

1.5 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η συσκευασία πρέπει να αποτελεί μόνο μέρος των κριτηρίων του οικολογικού σήματος, εφόσον είναι σημαντική για τη συγκεκριμένη ομάδα προϊόντων.

2. Εισαγωγή

2.1 Τον Ιούλιο 2008 η Επιτροπή δημοσίευσε την πρόταση κανονισμού περί συστήματος κοινοτικού οικολογικού σήματος. Ο προτεινόμενος κανονισμός προορίζεται να αντικαταστήσει τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1980/2000 της 17ης Ιουλίου 2000 περί αναθεωρημένου κοινοτικού συστήματος απονομής οικολογικού σήματος.

2.2 Αυτό δεν αποτελεί καινούργιο θέμα για την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ). Η ΕΟΚΕ έχει εκφράσει τις απόψεις της⁽¹⁾, και έχει επίσης διατυπώσει πολλές συστάσεις σχετικά με την μελλοντική πορεία του εν λόγω συστήματος σε άλλες πρόσφατες γνωμοδοτήσεις⁽²⁾.

2.3 Στην κατάρτιση της παρούσας γνωμοδότησης αξιοποιήθηκαν επίσης διάφορες συμβολές των αρμόδιων οργάνων, διαφόρων ευρωπαϊκών ομάδων συμφερόντων και επιχειρήσεων που συμμετέχουν στο σύστημα. Συγκεκριμένα, η ΕΟΚΕ αξιοποίησε τις παρουσιάσεις διαφόρων αντιπροσώπων επιχειρήσεων, περιβαλλοντικών ΜΚΟ και οργανώσεων καταναλωτών, οι οποίες συμμετείχαν σε ακρόαση που διοργάνωσε η ομάδα μελέτης στην έδρα της ΕΟΚΕ.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η κατάσταση του περιβάλλοντος προκαλεί όλο και περισσότερες ανησυχίες.

Τα σύγχρονα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης οδήγησαν στην αύξηση της ζήτησης για ενέργεια και πόρους που δεν χρησιμοποιούνται με αιεφόρο τρόπο, διακυβεύοντας με αυτόν τον τρόπο τον στόχο άμβλυνσης των αρνητικών επιπτώσεων της ανθρώπινης δραστηριότητας στο περιβάλλον, στην υγεία και στους φυσικούς πόρους.

3.2 Ως εκ τούτου, οι οικονομίες σήμερα αντιμετωπίζουν μια μεγάλη πρόκληση: να εντάξουν την περιβαλλοντική αιεφορία στην οικονομική ανάπτυξη και ευημερία για να επανορθώσουν τα σφάλματα του παρελθόντος.

(1) ΕΕ C 296 της 29.9.1997, σ. 77.

(2) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οικολογικές μέθοδοι παραγωγής» (2008/C 224/01), ΕΕ C 224/1 της 30.8.2008.

3.3 Η χρηματοπιστωτική κρίση που πλήττει την παγκόσμια οικονομία δεν θα πρέπει να αποτελέσει αιτία μείωσης των προσπάθειών που καταβάλλονται για την αντιμετώπιση της αλλαγής του κλίματος και την προστασία του περιβάλλοντος. Αντιθέτως, η οικολογική αλυσίδα του εφοδιασμού πρέπει να είναι η αφετηρία για τη σταδιακή εφαρμογή της σε όλους τους βιομηχανικούς τομείς.

3.4 Σε αυτό το πλαίσιο, η αιφόρος κατανάλωση και παραγωγή μεγιστοποιούν το δυναμικό των επιχειρήσεων να μετατρέψουν τις περιβαλλοντικές προκλήσεις σε οικονομικές ευκαιρίες και εξασφαλίζουν καλύτερους όρους για τους καταναλωτές.

3.5 Η πρόκληση εντοπίζεται στη βελτίωση των συνολικών περιβαλλοντικών επιδόσεων των προϊόντων καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, στην ώθηση της ζήτησης για καλύτερα προϊόντα και βελτιωμένες τεχνολογίες παραγωγής και στην παροχή βοήθειας στους καταναλωτές να προβαίνουν σε ενημερωμένες επιλογές.

3.6 Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ένα πολυκριτηριακό οικολογικό σύστημα, διαπιστευμένο από τρίτους και βασιζόμενο στην «αντίληψη του κύκλου ζωής» (!), το οποίο μπορεί να αποτελέσει σημαντικό στοιχείο αυτών των μέσων πολιτικής (?).

3.7 Η ΕΟΚΕ τάσσεται σθεναρά υπέρ πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στην ανάπτυξη μιας κοινοτικής πολιτικής για αιφόρο παραγωγή και κατανάλωση, η οποία να ενσωματώνεται πλήρως σε άλλες πολιτικές της Κοινότητας, για να δημιουργηθεί μια «αγορά οικολογικών προϊόντων» προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα εν λόγω προϊόντα και οι εν λόγω υπηρεσίες ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένους κοινούς ορισμούς και διατίθενται πράγματι σε όλα τα κράτη μέλη.

3.8 Η εμπειρία που έχει αποκομιστεί από την εφαρμογή του συστήματος οικολογικού σήματος δικαιολογεί την υιοθέτηση τροποποιήσεων στον ισχύοντα κανονισμό.

Οι ελλείψεις του ισχύοντος συστήματος μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

i. βραδεία πρόοδος του συστήματος·

(!) Αντίληψη του κύκλου ζωής είναι η διαδικασία της συνεκτίμησης, στο μέτρο του δυνατού, όλων των αναλυστέων πόρων και όλων των συνεπειών για το περιβάλλον και την υγεία που συνδέονται με τον κύκλο ζωής ενός προϊόντος (εμπορεύματος ή υπηρεσίας)· κατά τη διαδικασία αυτή εξετάζονται, π.χ., η απόληψη φυσικών πόρων, η παραγωγή, η χρήση, η μεταφορά, η ανακύκλωση και η επεξεργασία και διάθεση των αποβλήτων. Η διαδικασία αυτή συμβάλλει στην αποφυγή της «μετάθεσης των βαρών» –δηλ. των επιπτώσεων ή της κατανάλωσης πόρων– μεταξύ σταδίων του κύκλου ζωής, γεωγραφικών περιοχών ή μεταξύ προβλημάτων περιβάλλοντος ή υγείας του ανθρώπου, όπως είναι η κλιματική αλλαγή, η φερινή αιθαλομίχλη, η όξινη βροχή, η εξάντληση των πόρων κ.λπ.. Ανάλυση Κύκλου Ζωής (AKZ/Life Cycle Assessment) είναι η τυποποιημένη ποσοτική μέθοδος συγκέντρωσης και αξιολόγησης των εισροών, των εκροών και των δυνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός συστήματος προϊόντος σε όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής του (πρότυπο ISO 14040 ff).

(?) Η σημασία του συστήματος οικολογικού σήματος έχει ήδη τονιστεί σε προγενέστερα έγγραφα πολιτικής, όπως στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την ολοκληρωμένη πολιτική προϊόντων και στο έκτο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον.

ii. το οικολογικό σήμα δεν είναι ευρέως γνωστό·

iii. έχει υιοθετηθεί σε μικρό βαθμό από τις επιχειρήσεις·

iv. υπέρμετρα γραφειοκρατικές διαδικασίες για τον καθορισμό κριτηρίων και τη διαχείριση·

v. τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που έχουν τις σημαντικότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τις μεγαλύτερες δυνατότητες βελτίωσης δεν καλύπτονται από τις τρέχουσες κατηγορίες προϊόντων·

vi. διαφορές στις συνθήκες αγοράς εντός της Κοινότητας·

vii. η διάδοση άλλων συστημάτων οικολογικής σήμανσης.

Η ΕΟΚΕ θα διατυπώσει τις απόψεις της αναφορικά με αυτές τις αδυναμίες στο κεφάλαιο «Ειδικές παρατηρήσεις», όπου εξετάζονται τα μέτρα που προτείνει η Επιτροπή για τη βελτίωση του συστήματος.

3.9 Τέλος, η επιτυχημένη εφαρμογή του συστήματος οικολογικού σήματος της ΕΕ είναι επίσης ζωτικής σημασίας δεδομένου ότι συνιστά το μόνο προαιρετικό μέσο πολιτικής που αφορά τα προϊόντα και έχει ως γνώμονα τη ζήτηση, προκειμένου να επιδιωχθεί ο στόχος της αειφορίας.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Το κοινοτικό οικολογικό σήμα είναι προαιρετικό μέσο και έτσι πρέπει να παραμείνει. Ο προαιρετικός χαρακτήρας του συστήματος επιτρέπει τον καθορισμό υψηλών και φιλόδοξων προτύπων όσον αφορά τα κριτήρια, τα οποία καθιστούν δυνατή την προώθηση αποκλειστικά προϊόντων και υπηρεσιών με υψηλές περιβαλλοντικές επιδόσεις, σε αντίθεση με προϊόντα και υπηρεσίες που δεν λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη να μειωθούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Το οικολογικό σήμα αποσκοπεί να παράσχει στους τελικούς καταναλωτές συγκεκριμένες περιβαλλοντικές πληροφορίες σχετικά με το τελικό προϊόν προκειμένου να διευκολυνθούν και να είναι πιο ενημερωμένες οι περιβαλλοντικές επιλογές. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι το οικολογικό σήμα δεν πρέπει να καταστεί, αλλά ούτε να χρησιμοποιηθεί ως πρόφαση για να τεθούν νέοι φραγμοί στο εμπόριο μεταξύ προϊόντων που επιτελούν τις ίδιες λειτουργίες και έχουν τις ίδιες επιδόσεις.

4.2 Η ΕΟΚΕ εμμένει στην άποψη ότι η διαχείριση του εν λόγω συστήματος πρέπει να βελτιωθεί. Οι γραφειοκρατικές διαδικασίες που περιλαμβάνει το σύστημα πρέπει να εξορθολογιστούν, γεγονός που θα του επιτρέψει να λειτουργήσει με πιο επιχειρηματικό τρόπο.

Με άλλα λόγια, πρέπει να αποσαφηνιστεί περισσότερο ποιος κάνει τι.

4.3 Στο μέτρο του δυνατού, ο ρόλος των εθνικών αρχών πρέπει να εστιασθεί στην ορθή εφαρμογή του κανονισμού και στην εποπτεία της αγοράς σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής.

4.4 Η γραφειοκρατία που συνδέεται με τον προσδιορισμό κριτηρίων για τη διαχείριση των ομάδων προϊόντων και με την εφαρμογή των διαδικασιών πρέπει να μειωθεί, ενώ ταυτόχρονα, το επίπεδο της φιλοδοξίας πρέπει διατηρηθεί σε υψηλά επίπεδα.

Επιπλέον, τα κριτήρια χορήγησης του οικολογικού σήματος πρέπει να διασφαλίσουν ότι τα προϊόντα που φέρουν το οικολογικό σήμα με τη μορφή λουλουδιού δεν έχουν αρνητικές επιδράσεις στην υγεία, την ασφάλεια ή σε άλλες κοινωνικές πτυχές.

4.5 Η ΕΟΚΕ ζητεί σαφή κριτήρια και ομοιομορφία όσον αφορά τις ελάχιστες απαιτήσεις στο σύνολο της εσωτερικής αγοράς αναφορικά με τα συστήματα σήμανσης των οικολογικών προϊόντων. Αυτό αποσκοπεί στο να διασφαλιστούν ισότιμοι όροι στις οικολογικές επιλογές των καταναλωτών, ομοιόμορφοι έλεγχοι σε ολόκληρη την ΕΕ και η τήρηση της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των πραγματικών οικολογικών προϊόντων. Το ευρωπαϊκό οικολογικό σήμα (οικολογικό λουλούδι) θα πρέπει να προωθηθεί περαιτέρω και να συνυπάρχει με άλλα εθνικά και τομεακά συστήματα επίσημης, εφόσον τα σήματα αυτά βασίζονται σε έγκυρα επιστημονικά στοιχεία και συνάδουν με το ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο.

4.6 Περαιτέρω, τα κριτήρια όσον αφορά τις ουσίες πρέπει να στηρίζονται στην αξιολόγηση των κινδύνου.

Ένας απλός κατάλογος των προτιμώμενων ή ανεπιθύμητων χημικών ουσιών που βασίζεται αποκλειστικά στην ταξινόμηση επικινδυνότητας τους, χωρίς καμία επιστημονική ή νομική αναφορά, πολύ συχνά οδηγεί σε σύγχυση και διακρίσεις. Ως εκ τούτου, είναι συζητήσιμο κατά πόσον κριτήρια όπως οι «επικίνδυνες ύλες» θα πρέπει να συμπεριληφθούν σε ένα σύστημα οικολογικού σήματος: το περιβαλλοντικό σήμα δεν μπορεί να υποκαταστήσει την επίσημη κοινοτική νομοθεσία που ισχύει στον συγκεκριμένο τομέα, όπως η οδηγία 67/548/ΕΟΚ⁽¹⁾.

4.7 Επιπλέον, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, ορισμένες φορές, οι τοπικές απόψεις επηρεάζουν τα γενικά κριτήρια. Τα ισχύοντα κριτήρια που συμπεριλαμβάνονται σε ένα συγκεκριμένο οικολογικό σήμα και καθορίζονται σε ευρωπαϊκό ή εθνικό επίπεδο δεν είναι πάντοτε αυτά που συνεπάγονται τις μικρότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε τοπικό επίπεδο.

Για παράδειγμα, η κατανάλωση του νερού ενδεχομένως να έχει πολύ μεγαλύτερο αντίκτυπο στη νότια παρά στη βόρεια Ευρώπη. Επομένως, η ΕΟΚΕ στηρίζει την εκπόνηση κριτηρίων που δεν παρουσιάζουν ισχυρές παραλλαγές όσον αφορά τις τοπικές επιπτώσεις.

(¹) Οδηγία του Συμβουλίου 67/548/ΕΟΚ της 27ης Ιουλίου 1967 περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων περί ταξινόμησης, συσκευασίας και επισήμανσης των επικινδύνων ουσιών.

4.8 Τα έγγραφα κριτηρίων πρέπει να είναι πιο εύχρηστα και να χρησιμοποιούν ένα τυποποιημένο μορφότυπο. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να καθιερώσει ένα υπόδειγμα για τα έγγραφα κριτηρίων, ώστε να είναι εύχρηστα και τυποποιημένα, παρέχοντας έτσι στις επιχειρήσεις και στους αγοραστές του Δημοσίου τη δυνατότητα να εξοικονομήσουν χρόνο και πόρους όταν καταρτίζουν τις προδιαγραφές σύμφωνα με τα κριτήρια του οικολογικού σήματος.

4.9 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι πρέπει να αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός των ομάδων προϊόντων καθώς και των κατόχων άδειας και οι δράσεις να εστιασθούν στους τομείς όπου εντοπίζεται ο υψηλότερος περιβαλλοντικός αντίκτυπος και οι δυνατότητες βελτίωσης είναι οι υψηλότερες.

Μολονότι η ΕΟΚΕ επικροτεί καταρχήν αυτή την πρόταση, κρίνει ότι το πεδίο εφαρμογής της οικολογικής σήμανσης δεν θα πρέπει να επεκταθεί απεριόριστα.

4.9.1 Πολλές ευρωπαϊκές επιχειρήσεις αισθάνονται πιεσμένες να χορηγήσουν στους ενδιαφερόμενους φορείς περιβαλλοντικές πληροφορίες. Οι πιέσεις προέρχονται από την ΕΕ και τα επιμέρους κράτη μέλη και εκφράζονται στην επιθυμία για προϊόντα που θα φέρουν κάποιο είδος σήμανσης ή, τουλάχιστον, θα παρέχουν ενδείξεις ότι ανταποκρίνονται στα περιβαλλοντικά κριτήρια. Αυτές οι επιχειρήσεις ανταποκρίνονται στην αυξημένη ευαισθητοποίηση και στη ζήτηση για περιβαλλοντικές πληροφορίες από τους επαγγελματίες χρήστες και τους καταναλωτές. Η έννοια της οικολογικής σήμανσης⁽²⁾ ενδείκνυται σαφώς για αγορές όπου γενικώς θεωρείται ότι ο καταναλωτής δεν είναι επαρκώς ενημερωμένος ή δεν διαθέτει ειδικευμένη γνώση και στις οποίες τα ανταγωνιστικά προϊόντα είναι σαφώς προσδιορισμένα.

4.10 Επιπλέον, ένα επιτυχημένο οικολογικό σήμα θα εξαρτηθεί από ένα σαφώς αυξημένο προϋπολογισμό εμπορίας, και θα συμβάλει στη διάδοση σχετικών πληροφοριών τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τους καταναλωτές.

4.10.1 Όπως προαναφέρθηκε, ένα μειονέκτημα του συστήματος οικολογικού σήματος είναι ο χαμηλός βαθμός ενημέρωσης των καταναλωτών.

Ο μέσος καταναλωτής είτε δεν γνωρίζει την ύπαρξη του συστήματος οικολογικού σήματος ή δεν είναι επαρκώς ενημερωμένος σχετικά με τις παραμέτρους που συνυπολογίζονται για τη χορήγησή του. Ως εκ τούτου, επί του παρόντος, η περιβαλλοντική επιλογή των καταναλωτών δεν ενθαρρύνεται δεόντως μέσω ενημερωτικών εκστρατειών.

(²) Το ευρωπαϊκό οικολογικό σήμα είναι οικολογικό σήμα τύπου I. Ένα οικολογικό σήμα ISO τύπου I είναι ένα οικολογικό σήμα που τηρεί τις απαιτήσεις του οικολογικού σήματος ISO 14024.

4.10.2 Από την άλλη πλευρά, οι επιχειρήσεις πρέπει να συνεχίσουν να ενημερώνονται σχετικά με τα πλεονεκτήματα που συνεπάγεται η χρήση του οικολογικού σήματος. Έτσι το σύστημα θα ενισχυθεί και οι επιχειρήσεις μπορούν να εξοικονομήσουν χρόνο και πόρους χωρίς να αναγκάζονται να αναζητούν πληροφορίες για το πώς μπορούν να αποκτήσουν το οικολογικό σήμα.

4.11 Η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να πιστεύει ότι η ανάπτυξη του αριθμού των κριτηρίων για τις ομάδες προϊόντων που έχουν υιοθετηθεί και ο αριθμός των οικολογικών σημάτων που χορηγήθηκαν μέχρι σήμερα δεν θα πρέπει να αξιολογηθεί αρνητικά, δεδομένου ότι ο κανονισμός τέθηκε πρόσφατα σε ισχύ. Ο γερμανικός «Γαλάζιος άγγελος» (1977) και ο «Σκανδιναβικός κύκνος» (1989), σήματα τα οποία έχουν πλέον εδραιωθεί στις αντίστοιχες εθνικές αγορές και, σε κάποιο βαθμό, και στο εξωτερικό, αρχικά αντιμετώπισαν τις ίδιες απογοητεύσεις και αποτυχίες. Και αυτά συνάντησαν δυσκολίες κατά την εκκίνηση.

4.12 Η ΕΟΚΕ είναι επίσης πεπεισμένη ότι, δεδομένων των εμπορικών φραγμών που επιβάλλουν τα εθνικά συστήματα, το μέλλον της περιβαλλοντικής σήμανσης έγκειται στην ενίσχυση του κοινοτικού συστήματος. Για να επιτευχθεί αυτό, πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια να εναρμονιστούν όσο το δυνατόν περισσότερο αυτά τα εθνικά συστήματα οικολογικού σήματος.

5. Ορισμένες παρατηρήσεις σχετικά με τα άρθρα της πρότασης κανονισμού

5.1 Όσον αφορά τη διαδικασία εκτίμησης αυτή καθαυτή, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το άρθρο 7, παράγραφος 2, που προβλέπει μια «συνολική διαδικασία εκπόνησης κριτηρίων», ενδεχομένως να εξασφαλίζει μια ελαστική πλάγια δίοδο στο κοινοτικό σύστημα. Είναι σημαντικό να εξασφαλιστούν στα ενδιαφερόμενα μέρη παρόμοια υψηλά πρότυπα διαφάνειας και διαβούλευσης με τους ενδιαφερόμενους φορείς.

5.2 Τα προϊόντα τροφίμων και τα ποτά (σε συνδυασμό με τα φαρμακευτικά προϊόντα και τα ιατρικά βοηθήματα) εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του ισχύοντος κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1980/2000 προκειμένου να αποφευχθούν πιθανές συγκρούσεις με την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία για τα τρόφιμα, η οποία ρυθμίζει, μεταξύ άλλων, πτυχές όπως η ασφάλεια των τροφίμων, η υγιεινή και η σήμανση των τροφίμων.

5.3 Η Επιτροπή προτείνει τώρα να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού περί οικολογικού σήματος σε ένα περιορισμένο τμήμα των τροφίμων και ποτών, δηλαδή σε τρόφιμα που έχουν υποστεί επεξεργασία, στα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας. Αυτό σημαίνει ότι η πλειονότητα των τροφίμων και ποτών εξακολουθεί να εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής⁽¹⁾.

(¹) Στο άρθρο 2 (πεδίο εφαρμογής) της πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφέρεται: «Όσον αφορά τα τρόφιμα, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, εφαρμόζεται μόνο στα τρόφιμα που έχουν υποστεί επεξεργασία και στα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.»

5.4 Επιπλέον, το άρθρο 7, παράγραφος 3 και το άρθρο 9, παράγραφος 10 προβλέπουν ότι, όσον αφορά τα επεξεργασμένα τρόφιμα, το οικολογικό σήμα «αναφέρεται μόνο στις περιβαλλοντικές πτυχές της επεξεργασίας, μεταφοράς ή συσκευασίας των συγκεκριμένων προϊόντων». Με άλλα λόγια, η περιβαλλοντική εκτίμηση αυτών των τροφίμων και ποτών περιορίζεται σε πολύ λίγες συγκεκριμένες φάσεις του κύκλου ζωής τους, δηλαδή στην επεξεργασία, στη συσκευασία και στη μεταφορά.

5.5 Η ΕΟΚΕ διαφωνεί με αυτή την κατακερματισμένη πρόταση της Επιτροπής για δύο λόγους.

5.5.1 Καταρχάς, η ΕΟΚΕ προβληματίζεται για το γεγονός ότι η μη τήρηση της αρχής του κύκλου ζωής, η οποία είναι θεμελιώδους σημασίας για τη νομοθεσία της ΕΕ σχετικά με το οικολογικό σήμα, καθώς και για όλα τα διεθνή πρότυπα όσον αφορά την αξιολόγηση του κύκλου ζωής, θα συνεπαγόταν μεροληπτικές περιβαλλοντικές εκτιμήσεις και, κατά συνέπεια, θα οδηγούσε σε παραπλανητικές πληροφορίες προς τους καταναλωτές.

Πλήθος επιστημονικών μελετών, συμπεριλαμβανομένων των μελετών EIPRO (Environmental Impact of PROducts – Περιβαλλοντικός αντίκτυπος των προϊόντων) και IMPRO (environmental IMPROvement of PROducts – Περιβαλλοντική βελτίωση των προϊόντων) που διεξήχθησαν για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι, όσον αφορά τα προϊόντα τροφίμων και τα ποτά, υπάρχουν σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις τόσο στη φάση της γεωργικής παραγωγής όσο και στη φάση της κατάλυσης.

Τίθεται λοιπόν το ερώτημα για ποιο λόγο αυτές οι πολύ σημαντικές φάσεις του κύκλου ζωής των προϊόντων εξαιρούνται από την εκτίμηση.

5.5.2 Κατά δεύτερον, δεν καθίσταται σαφές ο λόγος για τον οποίο τα επεξεργασμένα τρόφιμα εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του αναθεωρημένου συστήματος οικολογικού σήματος, ενώ τα φρέσκα τρόφιμα προτείνεται να εξαιρεθούν.

5.5.3 Η ΕΟΚΕ εκφράζει φόβους ότι αυτό θα προκαλέσει σύγχυση στους καταναλωτές, οι οποίοι θα παραπλανηθούν από ένα τέτοιο συνονθύλευμα πληροφοριών σχετικά με τα τρόφιμα και τα ποτά.

5.5.4 Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η καθιέρωση ενός οικολογικού σήματος για όλα τα προϊόντα τροφίμων, φρέσκα και επεξεργασμένα, θα αποτελούσε το πρώτο βήμα προς τη δημιουργία μιας πραγματικής οικολογικής αλυσίδας τροφίμων: η παραγωγή τροφίμων και ποτών συνεπάγεται υψηλό περιβαλλοντικό αποτύπωμα που μπορεί να μετριάσει με τα κριτήρια του οικολογικού σήματος.

Εκτός αυτού, από εμπορική σκοπιά, η θέσπιση οικολογικού σήματος για τα τρόφιμα θα συνέβαλε στην ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών που φέρουν το οικολογικό σήμα. Πράγματι, οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε παγκόσμιο επίπεδο και συμμορφώνονται με τα κριτήρια του οικολογικού σήματος θα είναι σε θέση να προωθούν τα προϊόντα τους στην αγορά χωρίς να περιορίζονται από τοπικά οικολογικά σήματα, τα οποία συνυπάρχουν με το «Ευρωπαϊκό οικολογικό λουλούδι». Το ευρωπαϊκό οικολογικό σήμα θα αποτελεί επαρκή εγγύηση των περιβαλλοντικών επιδόσεων ενός προϊόντος τροφίμων, χωρίς ωστόσο να αμφισβητεί τις εθνικές προτιμήσεις, ενώ παράλληλα προωθεί την καθιέρωση ενός πανευρωπαϊκού προτύπου χαμηλών περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

5.5.5 Δεν συνάγεται με σαφήνεια από την πρόταση ποιοί είναι οι τύποι τροφίμων, που σύμφωνα με την Επιτροπή, θα συμπεριληφθούν στον κανονισμό. Η παραπομπή στον κανονισμό 178/2002, άρθρο 2 παράγραφος 2 δεν ρυθμίζει το θέμα αυτό, διότι δεν ορίζεται εδώ η έννοια των μεταποιημένων τροφίμων. Ο ορισμός τόσο των μεταποιημένων όσο και των μη μεταποιημένων τροφίμων περιέχεται στους κανονισμούς 852/ 2004 και 853/ 2004. Επιπλέον είναι εξίσου ασαφές το τι σημαίνει «προϊόντα αλιείας ή ιχθυοκαλλιέργειας».

Υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να εξασθενίσει η αξιοπιστία του οικολογικού σήματος εξαιτίας της πρότασης που υποβάλλεται, και ως εκ τούτου δεν μπορεί να συσταθεί να συμπεριληφθούν τα τρόφιμα όπως προτείνεται στη σημερινή μορφή του σχεδίου.

5.5.6 Η συσχέτιση βιολογικού και οικολογικού κανονισμού φαίνεται άσκοπη. Η διατύπωση του άρθρου 9 παράγραφος 10, θα προκαλέσει σύγχυση στους καταναλωτές αντί να τους βοηθήσει να προβούν σε μια περιβαλλοντική και συνετή επιλογή. Υπάρχει πραγματικός κίνδυνος να εξασθενήσει η αξιοπιστία αμφοτέρων των σημάτων. Π.χ. δεν υπάρχει λόγος να φέρει ένα συγκεκριμένο προϊόν: 1) ταυτόχρονα το βιολογικό σήμα και το Ecolabel, ή 2) το βιολογικό σήμα ή 3) το Ecolabel με την πρόσθετη διευκρίνιση ότι το Ecolabel καλύπτει μόνο τη μεταποίηση, τη συσκευασία και τη μεταφορά.

5.5.7 Από το άρθρο 6.4 συνάγεται ότι τα κριτήρια για την απονομή του Ecolabel δίνουν έμφαση στο περιβάλλον συμπεριλαμβανομένων των πτυχών υγείας και ασφάλειας. Είναι σημαντικό να διευκρινισθεί το τι εννοείται με τον όρο «υγεία» στον κανονισμό αυτό. Οτιδήποτε αφορά τα τρόφιμα δημιουργεί πολλά προβλήματα σχετικά με την υγεία και τη διατροφή, για τα οποία είναι απαραίτητο να ληφθούν συγκεκριμένες θέσεις, και κυρίως με ποιο τρόπο θα ενημερωθεί ο καταναλωτής.

Τα ανωτέρω προβλήματα πρέπει να διευκρινιστούν πριν να ληφθεί θέση για το εάν και κατά πόσον τα τρόφιμα μπορούν να συμπεριληφθούν στο Ecolabel της ΕΕ.

5.5.8 Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η συσκευασία πρέπει να αποτελεί μόνο μέρος των κριτηρίων του οικολογικού σήματος, εφόσον είναι σημαντική για τη συγκεκριμένη ομάδα προϊόντων. Η συσκευασία δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως «προϊόν», διότι δεν μπορεί να διαχωριστεί από το προϊόν που περιέχει.

Βρυξέλλες, 26 Φεβρουαρίου 2009.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI